У другому розділі монографії охарактеризовано європейський вимір законодавчих основ розвитку кримінально-виконавчої системи в Україні на підставі європейської правової та пенітенціарної традиції. Звернуто увагу на те, що під впливом європейської правової традиції була прийнята Конституція України, яка визначила і закріпила підвалини всього суспільного життя, статус людини і громадянина (включаючи й засуджених), основи організації та принципи діяльності державного апарату України, включаючи й органи і установи виконання покарань.

Третій розділ монографії присвячений кримінально-виконавчій доктрині, новаціям КВК України та компаративістському аналізу його змісту. Звертає на себе увагу вдале обрання автором критеріїв та держав для порівняння кримінально-виконавчого (пенітенціарного) законодавства.

У четвертому розділі монографії охарактеризовані заходи з реалізації положень КВК України, а також закону «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» (2005 р.) та окреслені перспективи подальшого вдосконалення законодавчих основ вітчизняної кримінально-виконавчої системи в умовах європейської інтеграції України. Висновки до кожного розділу роботи, а також загальні висновки викладені стисло, в лаконічній формі і відображають ключові позиції дослідження.

Загалом монографія А.О. Осауленка є своєчасним дослідженням, характеризується науковою новизною, представляє значний науковий інтерес і є ґрунтовною основою для подальших розробок у кримінально-виконавчому праві, теорії та історії держави та права.

ФЕДОРЕНКО В. Л.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
директор
(Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України)

DOI https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.38

ПРИКЛАДНИЙ ТА ТВОРЧИЙ ХАРАКТЕР У ВИКЛАДАННІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ (РЕЦЕНЗІЯ НА НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК В. Ф. НЕСТЕРОВИЧА «ПРАКТИКУМ ІЗ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ»)[1]

Складний та відповідальний характер юридичної професії неодмінно вимагає застосування у викладанні науково обґрунтованих і виважених підходів, які сформують у майбутніх правників практичні навички та уміння, дозволяють їм швидко та ефективно розв'язати ту чи іншу проблемну ситуацію під час роботи за спеціальністю. До того ж, для майбутніх правників важливим убачається розвиток пізнавальних здібностей у процесі їх навчання. У цьому сенсі слід згадати слова ректора Університету Св. Володимира в м. Києві М. Ренненкампфа: «Пізнавальна сила є людським духом, предмет пізнання – весь світ і пізнавальні сили людини [..] Наука прагне до пізнання істини, розуміння сил природи і людського духу» [1, с. 249, 252].

[1] Нестерович В.Ф. Практикум з Конституційного права України : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2018. 640 с.

Важливою складовою частиною в системному формуванні правничих компетентностей у процесі навчання в закладах вищої освіти є підготовка та активне застосування навчальної літератури прикладного характеру, яка гармонійно доповнить отриманий студентами теоретичний матеріал. Особливо нагально постає питання прикладної та творчої складової частини в навчальному процесі, коли мова йде про опанування знаннями та уміннями конституційного права України, яке є провідною галуззю національного права. Тому під час викладання навчальної дисципліни «Конституційне право України» мають застосовуватися не лише підручники, а й різного роду практикуми, навчальні, навчально-методичні посібники, які, в першу чергу, зорієнтовані на виконання студентами різноманітних практичних та творчих вправ.

У вищезазначеному контексті слід виділити навчальний посібник доктора юридичних наук, доцента Нестеровича В.Ф. «Практикум із Конституційного права України», який вийшов друком у 2018 році [2]. Представлена для рецензування робота є зразком виваженої, коректної та новаторської навчально-методичної роботи. Автор поставив перед собою досить сміливе завдання – підготувати сучасний практикум із Конституційного права України, та справився із цим завданням справився на відмінно.

Практикум із Конституційного права України став доопрацьованим продовженням двох інших раніше опублікованих навчальних видань автора – «Збірника задач із Конституційного права України» [3] та «Конституційного права України: Навчального посібника з підготовки до самостійної роботи» [4]. Маючи педагогічний досвід застосування двох вищезазначених навчальних видань, автор під час підготовки нового Практикуму сконцентруватися на найбільш корисних, цікавих та дієвих видах практичних та творчих завдань. Для сьогоднішнього студента мало підготувати практичне завдання з навчальної дисципліни «Конституційне право України», треба ще його зацікавити цим завданням та наочно продемонструвати корисність їх систематичного виконання.

У Практикумі з Конституційного права України розкрито порядок підготовки та оформлення 17 видів задач, практичних та творчих завдань і вправ самостійної роботи з конституційного права України: 1) вирішення ситуативних задач; 2) складання структурно-логічних схем; 3) розв'язання юридичних квестів; 4) складання та вирішення юридичних кросвордів; 5) вирішення юридичних рівнянь; 6) підготовка курсової роботи; 7) підготовка контрольної роботи; 8) написання наукової статті; 9) робота в юридичній клініці університету; 10) підготовка доповіді на науково-практичну конференцію; 11) участь у роботі наукового гуртка на кафедрі; 12) підготовка комп'ютерної презентації; 13) виконання практичних вправ та творчих завдань на базі платформи Moodle; 14) підготовка реферату; 15) написання есе; 16) розроблення проектів нормативно-правових актів; 17) складання процесуальних документів. Вищенаведені задачі, практичні та творчі завдання і вправи самостійної роботи загалом охоплюють основні види завдань та наочно дозволяють продемонструвати студенту фундаментальний характер конституційного права України, його багатомірність, що виявляється в наявності в конституційному праві як вертикальних, так і горизонтальних зв'язків.

Слушною є позиція автора, згідно з якою «систематичне вирішення задач та виконання практичних і творчих завдань і вправ самостійної роботи є одним із основних елементів у професійному становленні майбутніх юристів та сприятиме підвищенню їхньої правової культури, формуванню в них значущих якостей, навичок і умінь, які необхідні правнику й дозволять дати вірну самостійну юридичну оцінку численним «конституційним ребусам», які ми маємо останнім часом у вітчизняній юридичній практиці, пов'язаній із застосуванням Конституції України та інших актів конституційного законодавства» [2, с. 14].

Різноманітність задач, практичних та творчих завдань і вправ самостійної роботи, які наведені в Практикумі, дозволяють стверджувати, що це видання може бути використане під час викладання не тільки навчальної дисципліни «Конституційне право України», а й інших навчальних дисциплін та спецкурсів, які прямо зумовлені конституційним правом або є дотичними до нього. До навчальних дисциплін та спецкурсів, на яких цілком можливим є використання Практикуму, слід віднести: «Конституційне право зарубіжних країн»,

«Порівняльне конституційне право», «Конституційний процес України», «Виборче право України», «Муніципальне право України», «Стандарти прав людини», «Міжнародне право», «Практикум зі складання процесуальних документів» тощо. Тому без перебільшення можна сказати, що Практикум має міждисциплінарний характер.

Заслуговує на позитивне схвалення наведення у Практикумі не лише методичних рекомендацій, що також є вкрай важливим, але й класифікація автором типових помилок, яких припускаються студенти, курсанти та слухачі під час вирішення ситуативних задач та виконання практичних і творчих завдань і вправ самостійної роботи з конституційного права України. Додає оригінальності Практикуму з Конституційного права України наведення різного роду афоризмів та правових максим в епіграфах до його розділів.

Таким чином, представлений для рецензування начальний посібник доктора юридичних наук, доцента Нестеровича В.Ф. «Практикум із Конституційного права України» розроблено з урахуванням принципів та вимог Болонського процесу, заслуговує на позитивну оцінку та може бути рекомендований до використання в навчальному процесі під час викладання навчальної дисципліни «Конституційне право України».

Список використаних джерел:

1. Ренненкампф Н. Очерки юридической энциклопедии. Киев : Университ. типогр., 1868. 313 с.
2. Нестерович В.Ф. Практикум з Конституційного права України : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2018. 640 с.
3. Нестерович В.Ф. Збірник задач з Конституційного права України : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2011. 320 с.
4. Нестерович В.Ф. Конституційне право України : навчальний посібник з підготовки до самостійної роботи. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. 208 с.